

Kritéria hodnotenia Novinárskej ceny SPsS – „Novinárska Nezábudka“

Hlavným cieľom zavedenia Novinárskej Nezábudky je všeobecný apel k zodpovednému media reportingu o samovražednom konaní v mediálnom priestore – v printových, televíznych, rozhlasových aj online médiách. Vyhlásenie uvedenej ceny SPsS je krokom k podpore preventívnych antisuicidálnych stratégií v populácií, nakoľko zodpovedný prístup k informovaniu o samovraždách vedie k zníženiu počtu napodobňujúcich samovražedných pokusov. Informácie prezentované v médiách majú neoddiskutovateľne významný dopad na život jedinca – v kontexte samovražedného konania je závažný fenomén tzv. **Wertherovho efektu**, kedy dochádza k vzostupu počtu samovražedných pokusov po mediálnom informovaní o dokonanej samovražde iného človeka (*názov predstavuje odkaz na Goetheho postavu Werthera, ktorý pre nešťastnú lásku ukončí svoj život; po vydaní diela Utrpenie mladého Werthera bol zvýšený počet samovrážd mladých mužov, z ktorých mnohí boli oblečení podľa autorovho popisu samotnej postavy*). Spôsob publikovania o samovražednom konaní môže práve pre uvedené predstavovať katalyzátor samovražedného konania u vulnerabilných ľudí. Avšak v prípade senzitívnej prezentácie s dôrazom na alternatívne riešenia kríz môže byť dopad mediálnych informácií významne redukujúci počet samovražedných pokusov. Pre ilustráciu zavedenie media guidelines v Rakúsku ohľadom informovania o samovražednom konaní viedlo k redukcii počtu samovrážd vo Viedenskom metre o 75% a celkovo k 20% poklesu celkového počtu samovrážd vo Viedni¹.

Tvorba kritérií Novinárskej Nezábudky vychádza z odporúčaní Svetovej zdravotníckej organizácie (*Preventing suicide: a resource for media professionals, WHO, 2017*). Cena bola vyhlásená 10.10.2019 pri príležitosti Svetového dňa duševného zdravia, ktorý bol v aktuálnom roku zameraný na prevenciu samovrážd.

Hodnotenie Novinárskej ceny SPsS

Novinárska Nezábudka vychádza zo základných 5 odporúčaní pre zodpovedné informovanie o samovražednom konaní.

- 1. Nepíš o presnom mieste samovráždy** – v príspevkoch by sa nemalo spomínať presné miesto, lokalita ani udalosti v rámci prevencie vzniku tzv. suicide spots v mestách alebo regiónoch, špeciálne v prípade úmrtí mediálne známych osobností.

2. **Neopisuj podrobne spôsob samovraždy** – presný opis spôsobu vykonania samovraždy môže predstavovať formu návodu, v príspevkoch by mal preto absentovať. Opätovne, v prípade mediálne známych osobností, sú rizikové napodobňujúce samovražedné pokusy s identickým spôsobom vykonania.
3. **Nepoužívaj termíny ako „neúspešná“ samovražda – pretože nie je neúspechom nezomrieť.** Slovné nuansy v príspevkoch budú hodnotené z hľadiska formulácie postojov k samovražednému konaniu – príspevky by nemali justifikovať ani normalizovať samovražedné správanie. Rovnako je vhodné vynechávať slovné spojenie „spáchať samovraždu“, nakoľko môže evokovať spojitosť s kriminálnym správaním.
4. **Vyhni sa grafickým zobrazeniam** – príspevky by nemali mať grafické zobrazenia alebo ilustrácie miesta alebo spôsobu samovražedného konania, rovnako by sa nemali publikovať odfotené zanechané listy na rozlúčku.
5. **Vždy uvádzaj informáciu o pomoci s uvedením kontaktu** – v príspevkoch by mali byť uvedené odkazy na ľahko dostupnú pomoc: Linku dôvery Nezábudka (telefonická linka), IPčko.sk (internetová poradňa), prípadne informovanie o dostupnosti 24-hodinovej psychiatrickej starostlivosti v prípade akútnych stavov cestou psychiatrických oddelení nemocníc, eventuálne centrálnych príjmov nemocníc.

Za dodržanie kritérií môžu príspevky dosiahnuť celkovo 5 bodov (1 kritérium = 1 bod). Víťazom Novinárskej ceny SPsS sa stane médium alebo novinár (redaktor), ktoré/ý bude mať najvyšší počet bodov v nominovaných príspevkoch (bodovanie má sumačný charakter – v prípade nominácie väčšieho počtu odlišných príspevkov od jedného média/ redaktora budú sčítavané body za jednotlivé príspevky). V prípade rovnakého súčtu bodov bude rozhodujúce naplnenia kritéria č.5 s odkazom na dostupnú pomoc a č.3 v zmysle slovnej formulácie podanej informácie („bez vytvárania senzácie“, s účelom prezentovať alternatívy v zmysle hľadania pomoci).

¹Etzersdorfer E, Sonneck G. Preventing suicide by influencing mass-media reporting: The Viennese experience 1980-1996. *Archives of Suicide Research* 1998;4(1):64-74.